אגרות הראי"ה - כרך ג' - אגרת תתנב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז מרחשוון תרע"ח - לונדון
נמען: בנו, הרב צבי יהודה

הצהרת הממשלה 'להקים ניר ישראל על אדמתו' הרהיבה רבבות. 'מה נפלאו תהלוכות עצת ה'' שהביאו אותו דווקא לאנגליה, 'מקום הריכוז לראשית הצעדים'. יש להתכונן 'בטוהר לב ובגבורת נפש' לגדולות. הלכה: אין לטייל במקום שיש בו חשש סכנה, אפילו רחוק - רק לפרנסה (מועד קטן יד, ירושלמי). אל יעזוב את השחיטה.

עיקרי הדברים

- תגובה להצהרת בלפור.
- השגחה שהביאה ללונדון.
- איסור טיול בסכנה.
- השחיטה.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. כ"ז מ"ח תרע"ח[2].

שלו'[3] וברכת עולמים, אורה וישועה יחדו יהיו תמים לבני יקירי ומחמדי שליט"א[4], בני חביבי, ד' עמך, וחיל ועז יאזרך לאוי"ט[5].

תלי"ת[6] על החוה"ש[7] אשר עמנו פה, ועינינו צופיות לחסדי צור ישועתנו ב"ה שישמיענו מהרה ששון לבב מיקירינו אשר בארץ חמדה, שיגונן ויציל ימלט ויפלט אותם מכל אסון ופגע.

מפלאות תמים דעים ב"ה, אשר החלו להגלות בעולם והגיעו לחדור בתוך מאפלת העולם בברקי אורה בגילוי דעתה. של הממלכה פה להקים ניר ישראל על אדמתו, הן הרהיבו רבבות אלפי נפשות צופות לפתיחת מקורות חסד עליון לבית ישראל ולארץ ולדרים, וב"ה[8] שעודדו ג"כ[9] את נפשנו הכמהה. ואם כי עינינו נשואות בחרדה רבה וביחול וקיווי נמרץ, להקשיב קשב של בטחון ושמירה לכל נפשות עם ד' הנתונות בתוך מצרי רעש העולם ההולך והומה, בכ"ז[10] מלאי עוז הננו חשים את עצמנו, רכובי מרומים ומחוזקים בשגב רוממות קודש, ומדי יום יום נוסיף אומץ ובטחה על ישועה קרובה ואור חיים וטוהר עליון. אבטח, שבכל מרחבי ארץ עשתה הבשורה לפי ערך את רשמה התוכני המשוגב. ואם כי הרבה יש לעבוד ולקוות, להתפלל ולהתחנן ורחמין למיבעא על רזא דנה, שילך במסילת אור פדות וישע, הרי הנשמה

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
3 שלו' - שלום
4 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
6 תלי"ת - תודה לא-ל יתברך
7 החוה"ש - החיים והשלום
8 וב"ה - וברוך השם
9 ג"כ - גם כן
10 בכ"ז - בכל זאת

מתנהרת, ושפעת רוח חיים חדשים עליזי קדש קדשים הולכת ומשתפכת על נשמתו הגדולה של גוי קדוש, שומר אמונים צופה וחוכה ישועה ואורה. ומה נפלאו תהלוכות עצת ד' שבשפלותנו זכרנו, וכאשר רצון קדשו הוא שנהיה נודדים בגולה עד יעבור זעם, צדקה עשה עם אסיר תקוה מלא מרורות מהמית צער העולם והאומה הנאדרה בקודש, שהביאני למדינה זו, מקום הריכוז לראשית הצעדים אשר לאור הישע, ונודה לשמו על חסדיו הנאמנים, ונקוה כי מהרה יגלו אורים רבים ונהדרים וראו כל אפסי ארץ את מעשה ד' הגדול.

במנוחת לבב, בנפש שוקטה, ברעיון מטוהר ובשכל נזקק בזיקוק בחינת קושט ואמונה אומן, רוממה ומסולאה, נעמוד הכן להקשיב את קול ד' בכוח ילדי יום יום אשר יביע אומר המבשר צבא רב, ומהרה יכוננו לשמוח בשמחת גויינו להתהלל עם נחלתנו, במהרה במהרה בימינו בקרוב.

בכל לב אודך בני אהובי על כל דבריך במכתבך היקר המלא חמודות. התחזק והתאמץ והתכונן באיזור חיל, בטוהר לב ובגבורת נפש, לקראת הגדולות אשר נצפה שיפליא לעשות בהמון רחמיו אוזר ישראל משגבו ומושיעו בעת צרה. נושאי כלי ד' הברו, וכל מחזיקי עץ החיים לתורה ולתעודה יחליפו כח ברוח נהרה, להרחיב דעה ולהגדיל תורה באור אמת וצדק, להפיח רוח חיי עולמים בקרב כל לבבות נשברות, ההולכות לקראת אור המרפא אשר מקרני שמש צדקת ד' יופיע. בטח תודיעני גם אתה את רשמיך ורשמי הגות לבב מיודעינו אנשי השם גבורי החיל ובעלי הדעה והרגש, שהרבה מאד תלוי פיתוח המצב בהכנתם והאזרם בגבורה ובטחון נאמן ונמרץ, המתעלה מכל פקפוקי דלות ורכרוכי לבב.

ע"ד[11] עצם ההליכה לטייל במקום שיש אפילו חשש רחוק של סכנה ח"ו[12], כבר גליתי את דעתי כמדומה באיזה ממכתבנו, שאינה מהראוי. וע"פ[13] זה ישתוו הסוגיות דבבלי מו"ק[14] י"ד וירושלמי פ"ג ה"א, דבירושלמי אמר דרבי יהודה ס"ל[15] דאסור לפרש בים הגדול, ומחוורתא כפי' הפ"מ[16] דמשום סכנה הוא, ולא כפי' הק"ע דתלי לה בדין שלשה ימים קודם לשבת, דעיקר חסר מן הספר, ובבבלי אמרינן דלשוט דהיינו לשם טיול לד"ה[17] אסור. וע"י[18] ההשואה של הסוגיות מבואר, דכל דבר שיש בו חשש סכנה, אע"פ[19] שמנהג העולם להכנס בכך לצרכן של בריות, אין היתר כ"א[20] לפרנסה, ולפי מה דקיי"ל[21] כרבנן גם להרוחה מותר, אבל לא לשם טיול בעלמא. ונראה לע"ד[22] דה"ה בכ"מ[23] שיש בו חשש סכנה, אפילו בדרך מיעוט ורחוק מאד. ודי ישמרך מכל פגע ותאושר בכ"ט[24] לאוי"ט.

---

11 ע"ד - על דבר
12 ח"ו - חס ושלום
13 וע"פ - ועל פי
14 מו"ק - מועד קטן
15 ס"ל - סבירא ליה
16 הפ"מ - הפני משה (פירוש לירושלמי)
17 לד"ה - לדיבור המתחיל
18 וע"י - ועל ידי
19 אע"פ - אף על פי
20 כ"א - כי אם
21 דקיי"ל - דקיימא לן
22 לע"ד - לעניות דעתי
23 בכ"מ - בכמה מקומות
24 בכ"ט - בכל טוב

ודאתאן עלה, לענין ברכה, אם נאמר שיש איסור בדבר הרי קיי"ל[25] בסי'[26] קצ"ו באוכל דבר איסור אפי'[27] דרבנן אין מברכין עליו לא בתחילה ולא בסוף, ויש לחלק כמובן. ואמנם י"ל[28] ע"פ[29] דברי הגהת רעק"א[30] שם, דבאוכל פת שאפאו בחלב בלא שינוי, אע"ג[31] דאסור לאכלו מדרבנן מפני התקלה, י"ל דלא חשיב איסור כ"כ[32], ובפרט לפי מש"כ[33] הפלתי דיכול לחלקו לאנשים הרבה, ואע"ג[34] דאינו מחלקו מ"מ[35] הוי כדמאי, דאי בעי מפקיר נכסיה והוי עני וחזי לי' דמברכין עליו, וה"נ[36] כיון דמשום פרנסה והרוחה מותר אי בעי מכוין להרויח בזה והוי כדמאי, וכל מקום שיש שום חזקת סכנה משמע דכו"ע[37] מודים, גם בני אשכנז דסי' רי"ט, והכל לפי הענין ואומד יפה.

אולי תוכל לסדר קונטרס כסדר הסוגיא דבר-פדא, לכלול בו כל הסגנון שאמרת, בין מה שהצעת מדברי קמאי ובתראי ושיטות פוסקים ומפרשים, בין מה שהעירות, אם לא יכבד הדבר עליך, יהיה לי לנחת בעז"ה[38] לראות דבריך מסומנים ומסודרים. כמדומה שידעת מאז כמה חביבה היא עלי מערכה לימודית כזאת שיש בה חכמה ומלאכה יחד, לסדר דברי חז"ל[39] וביאורי גדולי הדורות על שיטות מיוחדות, ובין הפרקים או בהקדמת הענין וסידורו להוסיף מה שכשרון החידוש משער בזה אצל כל הוגה דעה בתורה. ומי יתן והי'[40] זה דרך למודך לאגור על יד כתבים מסודרים כאלה, שיטה לבדה, נוסף על הזמן המיוחד ללימוד גפ"ת[41] ופוסקים ע"פ סדריהם.

ע"ד מצבך כעת נחכה מה יראנו ד' במסיבות הזמנים ואם היה מזדמן איזה מקום שתהי'[42] העבודה לפי הכבוד והכשרון, אז נראה להתישב בדבר בעה"י[43]. מה אתה עושה בענין השחיטה, ההנך עסוק בה לפרקים, אחר שסגלת לך את הצד האמנותי שבה ג"כ ב"ה, הנני מוצא לנכון לזרזך שלא תעזבנה. למודך ע"ד פרטי ענינים בקודש ובחול, זה זמן רב שלא הודעתני. ומה יקר הי'[44] לי אם תודיע לי כ"ז[45] בפרטיות.

---

25 קיי"ל - קיימא לן
26 בסי' - בסימן
27 אפי' - אפילו
28 י"ל - יש לומר
29 ע"פ - על פי
30 רעק"א - רבי עקיבא איגר
31 אע"ג - אף על גב
32 כ"כ - כל כך
33 מש"כ - מה שכתב
34 ואע"ג - ואף על גב
35 מ"מ - מכל מקום
36 וה"נ - והכי נמי
37 דכו"ע - דכולי עלמא (שהכל מסכימים)
38 בעז"ה - בעזרת השם
39 חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה
40 והי' - והיה
41 גפ"ת - גליל פתח תקוה (או: גבול פתח תקוה)
42 שתהי' - שתהיה
43 בעה"י - בעזרת השם יתברך
44 הי' - היה
45 כ"ז - כל זה

ההופעה החדשה ע"ד מצבנו הכללי ויחושנו לאה"ק[46] העירה בי הרבה מחשבות חדשות-ישנות ועבודות רוחניות ומעשיות, אשר ניחל לתשועת ד' שילכו הלוך וצעד צעדים רבים למעלה למעלה. הבה נקוה לאור ישע ופדות, לאיזור גבורה וחן ושכל טוב ברוח טהור ונפש נכונה.

מפני הטרדות הרגילות והחדשות הנני כמוכרח לקצר כעת, ואצפה לחסדי צור ישראל וגואלו שישמחנו בקרוב בבשורות טובות, ממחמדי לבבנו בארץ חמדה ומכל עם ד' הגוי כולו ומכל יצוריו הנתונים בצרה וצוקה ומצפים להעזר בקרוב עזרה מקודש. חזק ואמץ כנה"י[47] ונפש אביך מצפה אשרך והצלחתך בכל עז ופאר קודש ביפעת תפארה בחדות לבב לאוי"ט,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

46 לאה"ק - לארץ הקודש
47 כנה"י - כנפשו היקרה